అపనమ్మకం

శ్రీ కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

"మామయ్యా, రోజూ నీ ఆహ్వానంకోసం ఎదురుచూస్తూ నిస్పృహతో కుమిలిపోతున్నాను. ప్రతి సంవత్సరమూ రమ్మని ఉత్తరం రాసేవాడివి ఈసారి, నీవు హోటళ్లలో తింటూకూడా ఎందుకు రాయలేదు? నీకు హోటలుతిండి ఎంత అయిష్టమో నే నెరగనా? అందుకని ఈసారి వేసవిశెలవులకు పిలవకుండా నే వస్తున్నాను. రేపురాత్రిబండికి వచ్చిపడతాను, ఉప్పూ పప్పూ సిద్ధంగా ఉంచు నేను వచ్చిన తరవాత మళ్లా నీకు సావకాశం ఉండదు. ఈలోపుగానే ఇల్లంతా అల్లరిగా చెయ్యి, (ఇల్లు పశువుల దొడ్డికింద చెయ్యటానికి నీతరవాతే ఎవరన్నా!)

"నా పరీక్షలు రేపుసాయంకాలానికి ఆఖరు. అత్తయ్య కులాసాగా తిరుగుతున్నట్టు ఉత్తరం వస్తున్నదా? ఆవిడ, పాపం, దురదృష్టవంతురాలు. అయిదు మోతలు మోసి ఒక్క పిల్లనుకూడా చంక నెత్తుకోలేక పోయింది. నేను మొదటినించీ, అంటూనే ఉన్నాను. ఆవిడకు మగపిల్లవాడు పుడితేకాని బతకదు. ఆమాట అంటే నువు నవ్వుతావని తెలుసును. వట్టినమ్మకంలేని మనిషివి. పైగా, ప్రతిదాన్నీ సందేహించటం వేదాంత మంటావు! ఒక మగపిల్లవాణ్ని కని నాకిచ్చి పెళ్లి చెయ్యవలిసిన బాధ్యత ఇంకా నీమీద ఉంది తెలుసునా?

—రాజ్యం."

ఒక్కొక్క మనిషి జీవితంలో పరిపూర్ణమైన ఆనంద మంటూ ఉండదు. నన్నెరిగినవాళ్లెవరూ తెలుసుకోలేరు గాని నేను అటువంటిమనిషిని. కించిత్తు ఆనందంకలిగించే అనుభవం ఏదైనా అందుబాటులోకి రాగానే నేను పనిపెట్టుకుని ఆఆనందాన్ని భంగంచేసే అంశం ఏదైనా ఆ అనుభవం వెంట ఉందా అని వెతుకుతాను. సాధారణంగా ఉంటుంది. ఏదైనా రుచ్యమైన పదార్థం తినటానికి కూర్చోగానే అది పడదేమో నని భయం. ఎవరిపైనైనా మనసు మొగ్గసాగితే మోసపోతా నేమో నని భయం

నాలో ఉన్న ఈజబ్బు నే నెరిగి నంతవరకు ఎవరూ కనిపెట్టలేదు. ఒక్క నా మేనగోడలు రాజ్యమే కనిపెట్టిందేమో ననిపించేది. "నువ్వు వట్టి అపనమ్మకం మనిషివి. నీలోనే నీకు నమ్మకం లేదు. కొన్ని విషయాల్లో అపనమ్మకం ఉంటే తప్పులేదు— మరికొన్ని విషయాల్లో మరింత నమ్మకం కుదిరేటందుకు! దేన్నీ నమ్మకుండా జీవితమంతా గడిపి ఏం బావుకుంటావు?" అని రాజ్యం నన్ను వేళాకోళం చేసేది. కాని ఈ అపనమ్మకం నాకు ఆనందంలేకుండా చేస్తున్నదని దానికి తెలుసునో తెలియదో నేనెరగను. తనే నాజీవితానికి ఒక బాధా ఒక ఆనందమూ అయిన సంగతి రాజ్యం అస లెరిగి ఉండదు!

నాభార్య కాపరానికి వచ్చిన రెండోరోజున, నా ఇరవై ఒకటో ఏట, రాజ్యం భూమిమీద పడ్డది. దానికి ఏడోఏడు వెళ్లి ఎనిమిది నడుస్తుండగా మా చెల్లెలు పోయింది. రాజ్యం నా మేనకోడలనీ రక్తస్పర్శ అనీ అప్పుడే నేను మొదటిసారి సమగ్రంగా భావించ గలిగాను. అది తల్లి లేని పిల్ల అయేవరకూ దానికి నేను నా మానసిక ప్రపంచంలో ఎటువంటి స్థానమూ ఇవ్వలేదు. నేను పిలవగానే రాజ్యం చప్పున దగ్గిరికి వచ్చి నా ఒళ్లో కూర్చుని నన్ను చిన్నతనంనించీ ఎరిగినదాని మోస్తరుగా మాట్లాడుతుంటే నాకు భరించరాని బాధా పశ్చాత్తాపమూ కలిగినై.

ఆ క్షణాన నాకు రాజ్యంమీద పుట్టుకొచ్చిన సహజమైన మమకారం చూసి నేనే భయపడ్డాను. తక్షణమే నేనా మమకారాన్ని నిగ్రహించుకున్నాను. నాజీవితమంతా నిగ్రహమే అయిపోయింది. ఎవరైనా నిగ్రహం సాధ్యంకాలేదని ఏడుస్తారు — నేను నాకది సాధ్యమయిందని ఏడవదగిన దుస్థితిలో ఉన్నాను.

నేను మా బావమరిదికి సలహా కూడా ఇచ్చాను: "నువు సాధ్యమైనంత త్వరలో మళ్లీ పెళ్లి చేసుకో. పిల్లను సవితితల్లి సరిగా చూడదని కాని, చూడ లేదంటారని కాని ఏమాత్రమూ భయపడకు. ముందు ముందు నీభార్య పిల్లను అలుసు చెయ్యకుండా కూడా చూడు. ఇటువంటి విషయాల్లో లోకాన్ని పాటించి లాభం లేదు."

మా బావమరిది పెళ్లి చేసుకున్నాడు. రాజ్యాన్ని సవతితల్లి సరిగా చూడలేదు. ఆవిడ అసూయ చూపించిందనీ, సవతితల్లితనం ప్రకటించిందనీ అందరి మాదిరిగా నిష్ఠురం వెయ్యటం నాకిష్టం లేదు. తల్లి పిల్లలను చూడటమే పెద్దకళ, సవితితల్లి సవితిపిల్లను సరిగా చూడటం మరింత కష్టసాధ్యమైన కళ. ఆకళకు అవసరమైన శిల్పచాతుర్యం మా బావమరిది రెండో భార్యలో పూర్తిగా లోపించింది.

రాజ్యానికి జీవితం హాయిగా లేదని ఎవరన్నా చూచాయగా అన్నప్పుడు నాహృదయం చలించేది. కాని ఏదో సమాధానం చెప్పకుంటేగాని నాకు తృప్తి కలిగేదికాదు. లోకం నోరు మంచిది కాదు; తల్లి పిల్లల్ని ఎంత హింసించినా ఎవరూ గమనించరు, సవితితల్లి అవసరంగా కోప్పడ్డా గొల్లున గోలెత్తుతారు! రాజ్యం మాత్రం చిన్నతనంచేత అవివేకమైన పనులు చెయ్యదా? — ఈ విధంగా అనుకుని ఊరుకున్నాను.

పదోఏట రాజ్యం పెళ్లి అయింది, ఆ పదో ఏటనే అది వితంతువుకూడా అయింది. వైధవ్యం సంప్రాప్తించిన ఒకనెలకే రాజ్యం నాకు మొదటిఉత్తరం రాసింది. ఆ ఉత్తరంద్వారా నేను తెలుసుకోగలిగాను, రాజ్యంవిషయంలో నావిధ్యుక్తధర్మం నేను నెరవేర్చలేదని. కొంతకాలంపాటు దాన్ని మాఇంటో ఉంచుకుంటానని మాబావమరిదితో చెప్పి రాజ్యాన్ని తీసుకొచ్చేశాను.

దాని భావిజీవితం గురించి స్థూలనిర్ణయం చేసేశాను. దాన్ని వెంటనే ట్యూటరుకింద పెట్టి పై సంవత్సరం ఏఫస్టుఫారంలోనో ప్రవేశపెట్టటమూ, కాలక్రమాన దానికి పునర్వివాహంచేసి దాని జీవితం సార్థకపరచటమూ.

రాజ్యం మాఇంటికి వచ్చేవరకు నాకు పిల్లల మీద ఎంత వాంఛ ఉండిందీ తెలిసివచ్చింది. దాని కోసం గుడ్డలనీ, సబ్బులనీ, సూదులనీ, అవనీ, ఇవనీ విచారించటం నాకు కొత్త ఆనందం ఇచ్చింది. అది కొంతకాలంపాటు మాఇంటో ఉండిపోతుందనే ఆలోచనే నాకెంతో సంతోషం కలిగించింది. కాని దానివెనుకాలే వచ్చింది ఆలోచన — రాజ్యంమీద ఇంతే మమకారం పెట్టుకుంటే ఈబంధం తెంచుకోవలసి వచ్చేటప్పటికి ఎంత బాధపడుతానో అని!

రాజ్యంరాకయందు నాభార్య కనబరిచిన నిర్లిప్తత చూసి నేను ఆశ్చర్యపడ్డాను. అది— అంటే నాభార్య — నాకన్న చాలా ఎక్కువగా కలవరించేది పిల్లలకోసం. అటువంటిమనిషి ఇంటో ఒకపిల్ల తిరుగుతుంటే ఎందుకు పరవశ మైపోదూ? అంటే నాభార్య రాజ్యాన్ని చూసి మొహం మాడ్చుకుం దని కాదు. రాజ్యానికి ఉపచారం చెయ్యటంలో నాభార్య కనపరచదగిన ఉత్సాహం కనపరచకపోయింది. అంతకన్న ఉన్నసంగతి స్పష్టంగా చెప్పలేను.

మళ్లీ రాజ్యమూ నాభార్యా చాలా రాచకార్యాలు చేసుకునేవాళ్లు, కలిసి ప-చేసేవాళ్లు. ఎంతో బంధం ఉన్నట్టుండేవాళ్లు. కాని నాతో మాట్లాడేటప్పుడు రాజ్యం గొంతులో మరొకధోరణి కనిపించేది. పైకి ఏమీ అనకుండానే ఆపసిపిల్ల నామీద తనకున్న అభిమానం యొక్క ప్రత్యేకతను ప్రకటించేది.

రాజ్యం నాపనులన్నీ తనే చెయ్యసాగింది. అందుమూలంగా తనభారం చాలా తగ్గినందుకు నాభార్య సంతోషించింది. రాజ్యం అనేకపనులు నాభార్యకన్న బాగా చెయ్యగలిగినందుకు నేను సంతోషించాను. కాని ఈ సంతోషంతోపాటు అర్థంకాని బాధ కలిగేది.

రాజ్యం మాయింటి కొచ్చిన కొత్తలోనే ఒక కోతిపని చేశాను. ఆపని చేసేదాకా

అటువంటి పని చెయ్యగలనని నేనెన్నడూ భావించలేదు. ఆ తరవాతకూడా, నాజీవితమంతా సింహావలోకనం చేసుకుంటే నాకర్థంగాని అనేక విషయాల్లో ఇదికూడా ఒకటి అనిపిస్తుంది. అదేమిటంటే, నేను మారాజ్యాన్ని నాభార్యచూడకుండా ముద్దుపెట్టుకున్నాను. నాకు నిజంగా పిల్లల్ని ముద్దుపెట్టుకునే అలవాటు లేదు — ఆపని చేసేవాళ్లను చూస్తే నాకు రోత కూడాను. ఆపని ఎటువంటి ఉద్రేకంలో చేశానో నేనిప్పుడు చెప్పలేను. నేను కుర్చీలో కూర్చుని చదువుకుంటున్నాను. రాజ్యం వచ్చి నా చదువు భంగంచెయ్యసాగింది. పైకి కనపడనిచ్చేవాణ్ణి కానుగాని దాని అల్లరి నాకు చాలా ఇష్టంగా ఉండేది. ఆ సంగతి గ్రహించినదానల్లేనే రాజ్యం నేను కసిరితే లక్ష్యం చేసేదికాదు. ఈరోజున నేను దాన్ని కసరలేదు కూడానూ, పుస్తకంమీదినించి దానికేసి కళ్లు పెద్దవి చేసి చూశాను. రాజ్యం చప్పున దగ్గిరికి వచ్చి నావీపుమీద చెయ్యవేసి, "నేను పెద్దదాన్నయి నీ అంతచదువొచ్చి ఇట్లాగే చదువుకునేటప్పుడు, నన్ను ఇట్లాగే ఏడిపిస్తావా?" అని అడిగింది — కేవలమూ పసితనంవల్ల అన్నట్టుగాని కావాలని అన్నట్టుగాని కాకుండా.

ఆక్షణంలో నాకు చెప్పతరంగాని ఉద్రేకం ఒకటి వచ్చేసింది. అమాంతం దాన్ని అవలీలగా ఎత్తి ఒళ్లోకూర్చోబెట్టుకుని చెంపముద్దు పెట్టుకున్నాను. మరుక్షణం నా ప్రతినరమూ ముడుచుకుపోయినట్టయిపోయింది. ఏదో మహాపాపం చేసినట్టు పశ్చాత్తాపంలో మునిగిపోయినాను. ఇక రాజ్యం ఎన్నటికీ నన్ను మామూలుగా చూడదనుకున్నాను. అది బతికిఉన్నంతకాలమూ దాని మనస్సులో ఇది నన్నుగురించిన కళంకంగా నిలిచి ఉంటుందనుకున్నాను. అది ఈవిషయం ఏమాటల సందర్భంలోనో మొగుడితో కూడా చెప్పేస్తుంది! కొద్దికాలంలో రాజ్యం ఈ సంఘటన మరిచిపోతుందేమోనని ఒకక్షణకాలం వెర్రి ఆశ కలిగింది కాని మరుక్షణమే అది అడుగంటింది. రాజ్యానికి పదినిండినై. అమాయకురాలైనా కాదు.

అయితే నా కాశ్చర్యం కలిగించినవిషయం ఏమంటే రాజ్యం నన్ను కొత్తగా చూడలేదు: వెనకటి మోస్తరుగానే ఉంది. "నువు నన్ను ముద్దుపెట్టుకున్న సంగతి నేను మరిచిపోలేదులే!" అన్నట్టయినా అది ప్రవర్తించలేదు. నాగుండె కొంచెం కుదటపడ్డది. అది మా ఇద్దరిమధ్యా ఒకరహస్యం. ఇక దాన్నిగురించి మూడో ప్రాణికి తెలియదని రూఢిచేసుకున్నాను.

రాజ్యం స్కూలుఫైనలు పాసుకాగానే దాని పెళ్లివిషయం ప్రయత్నిస్తానన్నాను. అది అంగీకరించలేదు. తనకు పెళ్లి వద్దంటే వద్దన్నది. చదువుకుంటానన్నది, ఏదయినా ఉద్యోగం చేస్తానన్నది.

"అయోమయంగా మాట్లాడకు, రాజ్యం. సహజమైన ఆడదానికి మొగుడులేకుండా జరగదు. నీ కిప్పటికే యీడు మించింది. మొగుడక్కర్లేదంటే నువు అవ్యక్తంగా ప్రవర్తించటానికి సిద్ధపడుతున్నావనుకోవలసివస్తుంది, లేదా సహజమైన ఆడదానివి కావనుకోవలిసి వస్తుంది. ఏది అనుకున్నా నాకు కష్టంగానే ఉంటుంది!" అన్నాను.

రాజ్యం చదువుకుంటున్నకొద్దీ దానితో గంభీర విషయాలు స్వేచ్ఛగా మాట్లాడే అవకాశం నాకు లభించింది. ఆధోరణిలోనే ఇప్పుడీవిషయంకూడా ప్రస్తావించాను. రాజ్యం కోపగించలేదు, నవ్వలేదు; గంభీరంగా, "నువ్వెప్పుడన్నా అవ్యక్తంగా ప్రవర్తించావా, మామయ్యా?" అని అడిగింది.

నేను కంగారుపడి, "లేదు ! ఎన్నడూ లేదు ! ఎప్పుడో చిన్నతనంలో ఒకసారి — అదికూడా చెప్పదగినవిషయం కాదు. ప్రమాదంజరక్కముందే కళ్లు తెరిచి—" అని తడుపుకుంటూ ప్రారంభించాను.

రాజ్యం నాకడ్డం వచ్చి, "అప్పటికి నీకు పెళ్లి అయిందా?" అన్నది.

"నాకు చాలా చిన్నతనంలోనే అయింది పెళ్లి. నీమాదిరిగా కాదు—"

"అత్తయ్య కాపరానికి వచ్చిందా!"

"వచ్చే ఉంటుంది! అదికాదు నేననేది—"

రాజ్యం ఇక మాట్లాడదగినవిషయం పూర్తి అయినట్టుగా లేచి తన పనిమీద వెళ్లబోతూ మళ్లీ

ఆగి—"ఆ అవ్యక్తతవిషయంలో ఎప్పుడన్నా మనస్ఫూర్తిగా పశ్చాత్తాప పడ్డావా?" అన్నది.

నానోట మాట రాలేదు....

మళ్లీ నేను రాజ్యంతో దానిపెళ్లివిషయం ఎత్తలేదు.

ఈనాలుగుసంవత్సరాలూ అదిలేని కొరత నాకు బాగా కనిపించింది. రాజ్యం కాలేజిలో ప్రవేశించటానికి వెళ్లిపోగానే నేను మళ్లీ మామూలు ప్రపంచంలో పడ్డట్టయింది. గృహచ్ఛిద్రాలను పరిష్కరించుకోవటమే పరమార్థంగా పెట్టుకున్న నా భార్యా నేనూ మిగిలాం. ఒకమంచిపుస్తకం చదివి పూర్తిచేసి మూసినట్టయింది. రాజ్యందగ్గర్నుంచి ఎప్పుడన్నా ఒక ఉత్తరంవస్తే ఆపుస్తకం మళ్లీ తెరిచి అక్కడక్కడా వాక్యాలు చదివి మొదటి పఠనానుభవం స్ఫురణకు తెచ్చుకున్నట్టయ్యేది.

కిందటిసారి శలవులకు వచ్చినప్పుడు మాసంభాషణలో ఒక కొత్త అంశంవచ్చింది. ముందుగా నేనే రాజ్యాన్ని కలికాను—"ఏమే, రాజ్యం, అవ్యక్తపు మనిషి వవుతున్నావా? అసహజమైన మనిషి వవుతున్నావా?" అన్నాను.

రాజ్యం కొద్దిగా మందహాసం చేస్తూ, "నేను అసహజమైనదాన్ని కాను, మామయ్యా!" అన్నది.

ఆమాటకు నేను కంపించిపోతూ, "కొంపతీసి ఏంచేస్తూన్నా వేమిటి?" అన్నాను. రాజ్యం మాట్లాడలేదు.

ఇప్పటికే మే మిద్దరమూ ఔచిత్యభంగం అయేటంత సంభాషణచేశాం, కాని నాఆదుర్దా నన్నునోరు మూసుకో నివ్వలేదు. నేను బతిమాలుతూ, "రాజ్యం, తొందరపడి అవివేకమైన పనులు చెయ్యకు. నాకు నిన్ను గురించి అది ఒకటే దిగులు!" అన్నాను.

"ఏంచేస్తావు, మామయ్యా? నీప్రవర్తన నీ యిష్టాయిష్టాలమీదే ఆధారపడి ఉంటుందా? ఎవరో వచ్చి సోదిపెట్టుకు కూర్చుంటే నువ్వేం చేస్తున్నావు చెప్పు! 'నీసోది నాకు తలనొప్పిగా ఉంది. చాలించి నీ దారిన నువు పో!' అనగలవా?"

"అదా ఉపమానం?" అన్నాను నిర్ఘాంతపోయి

"ఎందుకు కాదూ? ఎవడో వచ్చి నాకోసం చచ్చిపోతున్నా నంటాడు. నేను మొగ్గేవరకూ నన్ను విడవడు. ఏమిటి చెయ్యటం?"

"నీకోసం చస్తున్నా నన్నవాడిమాటల్లా నమ్ముతావా?"

"నిన్ను చూసి జాలిపడుతున్నట్టు కనపడేవాళ్లందరితోనూ పోట్లాడతావా? నిన్ను చూసి ఇతరులు జాలిపడదగిన స్థితిలో ఉండటం నీదురదృష్టం. ఆడతనమూ యవ్వనమూ నా దురదృష్టం!" అన్నది రాజ్యం. "అది ఒక బాధ్యత. ఇతర బాధ్యతల మాదిరిగానే ఇదికూడా నిర్వర్తించటం కష్టం. ఏదో ఒక పొరపాటు జరిగితీరుతుంది. అత్యద్భుతంగా నిర్వర్తించగల మనుకునేటందుకు లేదు."

"అట్లా మనస్సును సమాధానపరుచుకుంటే నీ ఆత్మగౌరవం మాటేమిటి? నీకు నీతిలో నమ్మకం లేదా? నా కిప్పటివాళ్ల లేకితనాలు నచ్చవు, రాజ్యం. నేను ముసలివాణ్ణి" అన్నాను.

"నేను పడుచుదాన్ని. నాకు నిజంగానే నీతిలో నమ్మకం లేదు నీతికంటె చాలాముఖ్యమైనవి జీవితంలో ఉన్నట్టు అదివరకే నిర్ధారణచేసుకున్నాను. అయితే నాకుఉన్న లేకితనమూ అసహ్యమే. నేనుఅవినీతిని ఆరాధించను. ఇక ఆత్మగౌరవమూ పవిత్రతా అంటావా? దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తే అవి అణిచిపెట్టిన అహంకారాతిశయాలు కాని ఇంకేమీ కావు.... ఏమి టాలోచిస్తున్నావు?" అన్నది రాజ్యం.

"ఏమీ లేదు. నిన్నీ చదువులో పెట్టి పాడుచేశానా అనుకుంటున్నాను. నీ కిటువంటి విశ్వాసాలు కలగటం నాకెంత కష్టంగా ఉందో నేను ఊహించనైనా లేను. నాబాధ నిన్ను చీమతలకాయంతయినా అంటుతుందనే ఆశతో ఆమాట అంటున్నాను."

రాజ్యం దీనంగా నవ్వి, "చీమతలకాయంత కాదు కండచీమమోస్తరుగా పట్టుకుంటుంది. నీ కటువంటిబాధకలగకుండా ఉండేటందుకే నిష్కల్మషంగా నామనస్సువిప్పి చెబుతున్నాను— చేతయి

నంతవరకు. ఒక్కటి అర్థంచేసుకో, మామయ్యా. భగవంతుడు ఒక్కొక్క మనిషిని ఒక్కొక్క విధంగా పుట్టిస్తాడని నీకు నమ్మకం ఉందా? అయితే ఆ భగవంతుడు నాకు నీతిగీత గియ్యకుండా పుట్టించాడు. నేను భూమిమీద పడకపూర్వమే నాకు నీతితో సంబంధంలేకుండా ఏర్పాటుజరిగింది. దేవతలు నాకు కావలిసిన పువ్వులన్నీ పోసుచేసి ముళ్లకంచెలమీద పెట్టి ఆముళ్లకంచెలచుట్టూ ఊబి కల్పించారు. అంతకన్న నే నేమీ చెప్పలేను. వాటిని సంపాదించగలిగానా ఒళ్లంతా బురద అవుతుంది, గీసుకుపోయి రక్తం కారుతుంది కాని జన్మసార్థకంఅవుతుంది. లేమా—నాజన్మ నిరర్థక మవుతుంది!"

రాజ్యం మాట్లాడుతుంటే నా కేదో మైకం కమ్మినట్టు కాసాగింది. నల్లమంచుపొగలు చుట్టవేసినట్టయింది. ఈ పొగలలోనించి పుస్తకాల్లో ఉన్మాదులైన కథకులు చిత్రించే అసహజమైన ప్రపంచం అస్పష్టంగా కనిపిస్తున్నది. పుస్తకాలు చదివి పాడయిన రాజ్యం నన్నా మాయప్రపంచంలోకి తీసుకుపోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నది. నేనుపోను, ఈమైకాన్ని విదిల్చేస్తాను.

"నీ మాటలకు అర్థం లేదు. ఏదో మాట్లాడుతున్నావు. అంతే! నీకు వెనవరికం రావటం నిజంగా అక్రమమే ననుకో. కాని దానివల్ల బాధపడటం నీ తప్పే. నువ్వెందుకు పెళ్లి చేసుకోవూ? ఇద్దరు పిల్లల్నికంటే ఈపైత్యమంతా దిగిపోతుంది. కాదనకు—నువు మాట్లాడేది కేవలమూ పైత్యధోరణి."

రాజ్యం మళ్లీ నవ్వింది. అది నన్ను చూసి నవ్వుతున్నదా అనిపించింది నాకు.

"నీకు ప్రేమలో నమ్మకంలేదా?" అన్నది.

"ప్రేమ! ప్రేమ! షెల్లీ, కీట్సు చదివిన ప్రతిమనిషికీ అన్నంకంటె అత్యావసరంగా ముందు ప్రేమ కావాలి! ఎక్కడుందా ప్రేమ? దేవు డున్నా డనటం మూఢవిశ్వాసమూ, ప్రేమ ఉందనుకోవటం నాగరికతా! నాకూ కావాలి లక్షరూపాయలు. ఏవీ?" అని గట్టిగా అన్నాను.

రాజ్యం ఓర్పుతో, "అంటే నీకు ప్రేమలో నమ్మకం ఉన్నట్టా, లేనట్టా?"అన్నది.

"నాకు లేదు! నీకూ లేదు—ఏవో కలలు కంటున్నావు. నే నటువంటి కలలు కనటం మానేసి ఇరవై సంవత్సరా లయింది. నలభైఏళ్లు వచ్చి నేను నేర్చుకున్న దేమిటంటే—మనిషి కామంతీర్చుకోవటంలో పప్పులో కాలువెయ్యకుండా ఉంటే అదే పదివేలు! నా యీడు వచ్చినతరవాత నీకు అదే తెలుస్తుంది."

రాజ్యం నవ్వి, "మధ్యవయస్సంటూ లేకుండా నేను పసితనంనించి నడివయస్సులోపడి నీమాదిరిగా మాట్లాడగలిగితే ఎంతబాగుండేది?" అన్నది.

"అయితే ప్రేమ అంటే నీకూ అంత ఘనమైన అభిప్రాయం లేదన్నమాటే!" అన్నాను.

"ఉంది! లేకుండా ఉంటే మనస్సుకు శాంతి ఉంటుం దని! ఏపనిచేస్తున్నా నీ కళ్ల ఎదట, నీమనస్సులో, నీ గుండెలో, నీనెత్తురులో ఒకమనిషి ప్రత్యక్షమై ఉండటం ఎంతబాధ! ఆమనిషి జ్ఞాపకం రాగానే నీకళ్లవెంట నీరుకారటం ఎంత ఇబ్బంది! ప్రపంచంలో ఆ ఒకడే మనిషి అనిపించటం ఎంత గుడ్డితనం!"

"ఎవ డది?"

"ఎవరైనానూ!" అన్నది రాజ్యం నిర్లక్ష్యంగా.

"వట్టి కవిత్వం!"

"కావచ్చు. కవిత్వం అబద్ధమూ?"

ఈ సంభాషణపోయినకొద్దీ అన్యాయమవుతుందనిపించింది. ఇదంతా ఎట్లా ఉపసంహరించాలో తెలియలేదు.

"నీప్రేమను విరవటానికి మంచి ఉపాయం చెప్పనా?" అన్నాను.

"తప్పకుండా చెప్పు. ఇది దాదాపు జబ్బుగా పరిణమించింది." అన్నది రాజ్యం.

"అయితే విను. నువ్వు ప్రేమించిన మనిషిని పెళ్లాడెయ్యి."

"అట్లా ప్రేమను చంపటానికి నాకు చేతులు రావు. ఇంకేదన్నా చెప్పు!"

"అయితే నువు ప్రేమించిన వాడుకూడా మామూలుమనిషే అని తెలుసుకో—"

"నాకు తెలుసును."

"వాణ్ణి పెద్దపులి తరుముతున్నట్టు ఊహించుకో. బురదలోజారి పడిలేస్తున్నట్టు ఊహించుకో. సురక పెడు తున్నట్టు—ఎందు కట్లా నవ్వుతున్నావు? "

"నీకు **Sense of humour** లేదు మామయ్యా!

"నాకా?" అన్నాను రోషంగా. రాజ్యం మళ్లా నవ్వులో పొర్లి పోయింది.

"మొత్తంమీద చాలామోసం జరిగింది. నువు నే పెరిగిన రాజ్యానివే కాదు. ముఖ్యంగా నే నాలో చిస్తున్న దేమంటే, ముందుముందు ఆడపిల్ల లందరినీ చదువవేసి నీమాదిరిగా తయారుచేస్తే ప్రపంచం ఏమవు తుందా అని! చదువుకున్న ఆడవాళ్లూ మగవాళ్లూ కూర్చుని ప్రతి పిచ్చిముక్కకూ వెకవెకలాడటం అదివరకే చూశాను. కాని అదివాళ్లలో తూకం లేకపోవట మను కున్నాను. నువుకూడా ఆ జాతిలోకే చేరితే ఈ వెకిలి తనం చదువులోనే ఉందనుకోవాలి. నీవంటివాళ్లు వంద మందికంటె మీఅత్తయ్య ఒకతె నయం!" అన్నాను.

రాజ్యం ఒక చెంప కళ్లు తుడుచుకుంటూ రోషం నటిస్తూ, "అంత తలవాచేటట్టు పెట్టేవాడివి ఎందుకు నవ్వించా వేమిటి?" అన్నది.

"సరే అయితే చెప్పు. దేనికి నవ్వావు. నేను నిజంగా అడుగుతున్నాను సుమా!"

"నేను ప్రేమించిన వాడేవచ్చి, 'నన్ను పెద్దపులి తరిమినట్టు ఊహించుకో!' అన్నట్టయితే ఆ మనిషిమీద నా కున్నప్రేమ ఎట్లా విజృంభిస్తుందో ఆలో చించుకో!"

"నీప్రేమ!" అన్నాను పళ్లు బిగబట్టి.

"మాటలుమాని భయపడకు మరి — అందర్నీ తేలిక మనుష్యుల కిందకట్టే బరువైనమనిషివి!" అన్నది రాజ్యం కొంటెగా.

అంతటితో ఆ అయోమయపు సంభాషణ అయిపోయింది. అది అన్నట్టు నాలో **Sense of humour** కాకపోయినా ఏదో **sense** లోపించింది. జరి గిన సంభాషణకు పడదగిన పశ్చాత్తాపమంతా పడ్డతర వాత అదికూడా ఒకవిధంగా మంచిదే అయిందని స్ఫురించింది. ఏమంటే అంతసేపు ఉన్మాదంగా మాట్లా డినా, గంభీరంగా రంకుతనాన్నీ, అవినీతినీ సమర్థిం చటం మొదలుపెట్టిన రాజ్యాన్ని నవ్వించ గలిగాను; మామూలుమనిషిని చెయ్యగలిగాను. ఈ సంగతి నా కప్పుడే ఎందుకు తట్టలేదూ?

ఇది కిందటిసంవత్సరం జరిగిన సంగతి. మే మిద్ద రమూ మళ్లీ అటువంటి సంభాషణలో పడలేదు. ఇది మా ఇద్దరిమధ్యనే నిలిచిపోయిన రెండో రహస్యం.

మా మూడోరహస్యాన్ని గురించి చెప్పటానికి నాకు భాషలేదు, చిత్రించటానికి శిల్పంచాలదు. నేను మొదట్లో చెప్పిన ఉత్తరంఅందిన సాయంకాలంబండిలో రాజ్యం దిగింది. అది దిగినక్షణంనించి ఆరాత్రి ఆఖ రయ్యేవరకూ జరిగిన సంగతులు ఈ ప్రపంచానికి సంబం ధించినవిగా తోచవు. నేను నాది అనుకునే ప్రకృతికి ఏమీ అందులో పాలులేదు. భగవంతు డనేవాడుంటే అట్లా జరిగి ఉండదేమో!

అది నా ఆదర్శాలమధ్య పిడుగుపడ్డట్టు పడింది చిత్ర మేమిటంటే రాజ్యం కనపడిన క్షణంనించీనా అంతరాత్మ, "ఏదో జరగబోతున్నది. జాగ్రత్త!"అని సూచిస్తూనే ఉంది. అసలు మేమిద్దరమూ ఈసారి ఒకరి వంక ఒకరం సూటిగా చూసుకో లేకపోయినాం. దానితో మాట్లాడాలంటే నాగొంతు బరువెక్కినట్టయి పోసాగింది. రాజ్యం నాకు రెం డడుగులదూరంలోకి వస్తే ఊపిరి పూర్తిగా బిగబట్టి ఒకక్షణంఉండి గట్టిగా విడవటం మొదలుపెట్టింది. మే మిద్దరమూ మాట్లాడు కోవటం మొదలుపెడితే ఒకప్పుడు గంట లెట్లా గడిచి నయ్యో ఇప్పుడు క్షణా లంతకన్న భారంగా గడవ సాగినై. నన్నెవరో ఊదర పెట్టి నట్టయింది. రాజ్యం కూడా అట్లాగే భావిస్తున్నదని నేనూహించ గలిగాను.

ఈ ఊదరనించి తప్పించుకుపోవటం ఎట్లా? ఇంటో నా భార్యఅయినా లేదు. "ఎందు కిట్లా అవు

తున్నాను? ఇంతకాలానికి నా కూతురితో సమానమైన రాజ్యంమీద నాకు కామోద్రేకం కలుగుతున్నదా?" అని కోపంగా ప్రశ్నించుకున్నాను. ఎవరు సమాధానం చెబుతారు? అర్థంలేని ప్రవాహాన పడి కొట్టుకుపోతుంటే విమర్శించి పెట్టేవా రెవరు?

అది రాజ్యంమీద ప్రేమకాదు. నాకు ప్రేమానుభవం ఎన్నడూకాలేదు కాని ఇది ప్రేమకాదని గుర్తించాను. ఇది ప్రేమ అయితే ప్రతిప్రాణీ ప్రేమించగలదు. నాలో ఆక్షణాన మానవత్వం ఏమీ లేదు. నా ఉద్రేకం కట్టలు తెగి రాజ్యాన్ని నిర్మూలించటానికి చూస్తున్నది కాని పవిత్రం చెయ్యటానికి చూడటం లేదు. అటువంటి ఉద్రేకం నేను యవ్వనంలోకూడా ఎరగ ననిపించింది. నే నింతకాలమూ అభ్యసించిన నిగ్రహానికి మరోరూ మరోరూ కాకుండా రాజ్యమా బలి? ఇది నాకు ప్రకృతి చేసినశిక్షా? ఈ సంఘటనలో ఆధ్యాత్మికమైన గుణపాఠం ఉందా?

ఆక్షణంలో రాజ్యం మనస్సు నాకర్థమైతే ఎంత బాగుండును! కాని కాలేదు. ఆ నిమిషంలో నాకు రాజ్యంకన్న దూరంగా ఉన్నది మరేదీలేదు. నాఊహ సరిఅయితే నా ప్రతి కదలికలోనూ రాజ్యానికి రాక్షసత్వం కానిపించి ఉండాలి — ఆక్షణాన అదికూడా రాక్షసి అయితేతప్ప.

రాజ్యం నన్ను అణుమాత్రమైనా ప్రతిఘటించలేదు. ఒకవేళ నాకు తెలియలేదో! తనలోపడి కొట్టుకుపోతున్నవాడు వాలున పడి వస్తున్నాడో, ఎదురీదటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడో వరదకేం తెలుస్తుంది?

న న్నావేశించిన పిశాచం వదలి తుపాను సమసిపోయినతరవాత నాస్థితి ఆలోచించుకుంటే నా కొక వింతవిషయం అవగాహన అయింది. నేను భయంకర పాప మనుకుంటూ చేసిన ఈపని నా తత్వానికి సరిపోయింది. ఇందులో ఆనందమూ లేదు బాధా లేదు ఆనందమైనా బాధఅయినా నాకు అసహజమైన అనుభవా లనిపించేవి. ఈ అనుభవంతరవాత దీనిఫలితంగా ఏ వికారమూ లేదు. ఇక ఏదోవికారం నేనే పనిపెట్టుకుని తెచ్చి పెట్టుకోవాలి. నన్నిటువంటి పనులు చెయ్యమని పుట్టించాడా భగవంతుడు! కిందటి జన్మలో రాజ్యం నాతో అన్నమాట లేవో జ్ఞాపకంవచ్చినై!

ఇకముందు రాజ్యానికి నే నేమవుతాను? అది నా కేమవుతుంది? ఈ దుష్కార్యానికి శిక్షో ప్రతిఫలమో ఏమిటి? ఇటువంటి సమస్యలన్నీ కాలక్రమాన పరిష్కారం అవుతై. వాటినిగురించి ఆలోచించే త్రాణ లేదు నాఆత్మలో. నేను రాజ్యంకేసి చూడనన్నా లేదు.

అంధకారంలో జడుడిమాదిరిగా ఉన్న నాకు మొదటి వెలుతురుకిరణం సాక్షాత్కరించింది. రాజ్యం నాపక్కనే వచ్చి కూర్చుని నా మెడచుట్టూ చెయ్యివేసి, "చూశావా, మామయ్యా? నాకూడా నీతి అనేది ఉంది! అన్నది దాదాపు పరిహాసంగొంతుతో.

"నన్ను తిట్టదలిస్తే అంత నాజూగ్గా తిట్టనక్కర్లేదు. నువ్వు ఎంతమాట అన్నప్పటికీ ఆగ్రహించటానికి అధికారం లేకుండా చేసుకున్నాను?" అన్నాను.

రాజ్యం ఆదుర్దాగా నన్ను కుదిలిస్తూ, "పశ్చాత్తాపపడటం మొదలుపెట్టి నా ఆనందమంతా పాడుచెయ్యకు" అని బతిమాలింది.

మొదట నా చెవులు నేనే నమ్మలేకపోయినాను. కాని మరుక్షణమే నాకు రాజ్యం స్వర్గంలో ఉన్నదని—ఉన్నా ననుకుంటున్న దని — స్వప్నమయింది. జీవితం పొరపాటున నాటకంమాదిరిగా అవుతుందేమో నని జీవితమల్లా భయపడిన నేను ఆ క్షణాన దేవుణ్ణి ఉద్దేశించి, "చూశావురా, దేవుడా? నేను చేసిన పని రాజ్యం ఆమోదిస్తున్నది!" అని వెర్రికేక వేతా మనుకున్నాను.

"నేను మొదటిసారి నిన్ను చూచిన క్షణంనించీ నిన్ను మిగతా ప్రపంచంనుంచి ఎడంచేసి రహస్యంగా దాచిపెట్టుకున్నాను. నాజీవితం ఏగుట్ట లెక్కినా ఏలోయల్లో పడిపోయినా సరే నేను చెయ్యి చాచి ఏక్షణాన నిన్ను అందుకోలేకపోతే ఆక్షణాన నా జీవితం తొర్రపడిపోతుం దనుకున్నాను. నా అభిప్రాయాలు ఎన్నో మారినై. ఇది మారలేదు. నే నేం చెయ్యను?

"మూడు నాలుగేళ్ల నించీ నీమీది అభిమానం అణిచిపెట్టటానికి వీల్లేని వాంఛగా మారింది. నేను ఎట్లా నిగ్రహించుకున్నానో తెలియదు. ఏక్షణాన నువు నన్ను కౌగిలించుకున్నా నేను నీ చేతుల్లో నీరై పోయిఉందును. వెనక ఒకసారి నన్ను ముద్దుపెట్టు కున్నావు. మళ్లీ ముద్దుపెట్టుకుంటా వని ఈ ఎనిమిది తొమ్మిది సంవత్సరాలనించీ ఎదురుచూస్తున్నాను.

"నీమీద పంచప్రాణాలూ పెట్టుకున్న నేను నీతిని ఎట్లా లక్ష్యం చెయ్యను? నీ కేమో నీతిలో అంత నమ్మకం. నిన్ను ఆకర్షించటానికి ఎంత సిగ్గు మాలినపని అయినా చేతా మనిపించేది. కాని చెయ్య లేదు. నీఅంతట నువే నాకు మోక్షం ఇచ్చేవరకూ తేను చెయ్యీ కాలూ కదలించ దలచలేదు. ఆ నిశ్చ యంమీదే ఉన్నాను. నాకు తగిననీతి నాకు మాత్రం లేదంటావా?"

ఎంత అందమైన మాటలు — నిజమైతే!

నన్నా అపనమ్మకం వదలదు! నేను స్వర్గనర కాలచుట్టూ వెయ్యిప్రదక్షిణాలు చేసి వచ్చినా సరే అది నావెంట ఉంటుంది! వెయ్యిమందిలో ఒకడు అనిపించుకోని మాటలు ఆడదానినోట అనిపించు కున్న తరవాతకూడా నా అపనమ్మకం నావెంటే ఉంటుంది! ధన్యుణ్ణి!

నా వ్యక్తిత్వం సార్థకంచేసుకునేటందుకు రాజ్యాన్ని హింసించాను! దానికోరికను తృణీకరించి నాపశ్చాత్తాపం వెలిబుచ్చాను! ఇక ఇటువంటి పని ఎన్నడూ చెయ్యనని శపథంచేశాను! వెనకటి మాపవిత్ర మైన సంబంధం కళంకిత మైపోయిందని వాపోయి నాను!

దానిమాటలు నిజంగా అబద్ధంకాకపోతే నా మాటలు దాన్ని ఎట్లా హింసించేది నేను లెక్క చెయ్య లేదు. దానిప్రాణం హింసపడటంకంటె నా అప నమ్మకమే నాకు ప్రియమైనది. దాని మాటలు నిజం కావని నిరూపించటానికి లక్షవాదాలు నామనస్సులో పుట్టుకొచ్చినై!....

రాజ్యం మనిషి కాదు దేవత! అది ఒకప్పుడు తన వాంఛను ఎట్లా అణగదొక్కి పెట్టిందో ఇప్పుడు తనబాధనుకూడా అట్లాగే అణగదొక్కి, నామాటలన్నీ విని తలవంచుకుని, "పోనీ, మామయ్యా? నువ్వెందుకు పశ్చాత్తాపపడతావు? పాపిష్ఠిదాన్ని నేనే! నామూలం గానే.నువు గోతిలో పడ్డావు. నేనుసమయానికి నివారి చ గలిగితే నువు మేలుకునేవాడివి. నేనదివరకే చెడిపోయి నానుకనుక నాకు ఫరవాలేదు. ఇప్పటికైనా నీమనస్సు తెగబడి ఏదన్నా కోరితే నేను ఏవిధమైన అభ్యంత రమూ చెప్పను. నీకు నావల్ల ఏం కావాలంటే అది నిశ్చింతగా తీసుకో. నా బుద్ధికిమాత్రం మన వెనకటి సంబంధం ఏమీ మారినట్టులేదు. నీబుద్ధికి అట్లా తోచి నప్పుడు మళ్లీ వెనకటిపద్ధతికి పోదామని ప్రయత్నిం చకు. లాభం ఉండదు!" అన్నది.

నా అంతరాత్మ జాలిపడ్డట్టు నటించింది. దాని మన స్సుకు శాంతి కలిగించేవాడల్లే నటిస్తూ, దానిదృష్టితో రాజీ పడేవాడల్లే కనిపిస్తూ దానిశరీరం మళ్లా నాస్వా ధీనంలోకి తీసుకున్నాను. నామనస్సును మార్చుకో కుండా, నాఉన్నతాదర్శాలు సంస్కరించుకోకుండా రాజ్యంద్వారా కామోపశమనం చేసుకోవటానికి రోజు కొక నూతన మనఃపరిణామం ప్రదర్శించుతూ వచ్చాను. ఈవిధంగా నేను రాజ్యాన్ని మరింత హిం సించి ఉండాలి. కాని దాని నోటివెంట ఒక్కసాధింపు మాట రాలేదు. అందుకు నేను కృతజ్ఞత చూపలేదు. దాని నోటివెంట ఒక్కసంతోషకరమైన మాటకూడా రాలేదు. అదికూడా నేను గమనించలేదు. నా కిప్పుడు స్మరించితే అనుమానం కలుగుతున్నది—ఆరోజుల్లో రాజ్యం నవ్వినట్టు జ్ఞాపకం లేదు.

నాభార్యకు మళ్లా ఆడపిల్ల కలిగినట్టు ఉత్తరం వచ్చింది. భారసాలవిషయం అశ్రద్ధ చేసినా శాంతి ఒకటి ఉందికనక తప్పకరమ్మని రాయించింది నా భార్య. మర్నాడు పోవటానికి ప్రయాణం కట్టాను.

ఆరోజు సాయంకాలం మా ఇంటి కొకకుర్ర వాడు వచ్చాడు — చిక్కి శవాకారంగా ఉన్నాడు పాపం. ఎవరు కావాలన్నాను. అతను సమాధానం ఏదో గొణిగి అటూ ఇటూ చూడసాగాడు. ఇంతలో

రాజ్యం లోపలినించి వచ్చి అతన్ని చూస్తూనే పేరు పెట్టి పిలిచింది.

"ఒక్క మాట్లాడి వెళ్ళిపోతాను. ఇక్కడ ఒక డాక్టరును చూసిపోదా మని వచ్చాను. ఈ బండికి పట్నం వెళ్ళిపోతున్నాను!" అన్నాడు ఆ కుర్రవాడు.

ఇద్దరూ కలిసి దొడ్లోకి వెళ్లారు. ఆ ఇద్దరూ నాదృష్టిపథం దాటిపోగానే నాలో అసూయ అంకురించి భగ్గనమండి జ్వాలగా అయింది.

"ఇటువంటి ప్రియులు దీని కింకా ఎందరున్నారో? పాపం, తన్ను తానే మోసగించుకుంటున్నది. నడివయస్సు వాడిమీద దానికి ప్రేమ ఏమిటి?"

ఒక నిమిషానికి ఇద్దరూ లోపలికి వచ్చారు. కుర్రవాడు వెళ్లిపోయినాడు. వాడివాలకం చూస్తే మొహంలో మృత్యుదేవత తాండవిస్తున్నది. ఎటువంటి ప్రియుడు! అంతకంటె నేనే లక్షరెట్లు నయం!

"ఎవ రతను?"

"ఒకప్పుడు నన్ను నిర్బంధించినవాడు. అతనిలో అంత మానవత్వం ఉందనకోలేదు," అన్నది రాజ్యం పరధ్యానంగా.

"ఏం? ఏమంటాడు?"

"తనకు క్షయ వుందని వైద్యులు నిర్ణయించారుట. నాకు చెప్పటానికి వచ్చాడు!"

"జాగ్రత్తపడమనా?"

"ఊఁ!"

వాడిస్థితిలో నేనంటే అట్లా ప్రవర్తించేవాణ్ణా అని ప్రశ్నించుకున్నాను. ఆతరాని కాతరం ప్రవర్తనలో నీతి ఒకవేళ జాస్తి అవుతున్నదేమో ననిపించింది. రానురాను స్త్రీపురుషసంబంధం ఇట్లా అధోగతికి పోవటం దేనికి? నాకాసంబంధం సరిగా అర్థంకాలేదా? నీతిని గురించి నాకున్న ఖచ్చితమైన జ్ఞానం నాపురుషత్వాన్ని గురించి లేకపోవటం గ్రహించి కొంత ఆశ్చర్యపడ్డాను గాని నామనస్సు ఆత్మపరీక్షవైపు జాస్తిగా వెళ్లలేదు

నేను మా బావమరిదిగారి ఊరువెళ్లి రావటానికి పదిహేనురోజులు పట్టింది. ఈ పదిహేనురోజుల్లోనూ రాజ్యంయొక్క నగ్నసౌందర్యం పదిహేనువందలసార్లు జ్ఞాపకం వచ్చింది! స్త్రీపురుషసంబంధమైన

ఆఖరుకు ఇంటికి బయలుదేరి నై లెక్కగానే దిక్కుమాలినఉద్రేకం ఒకటి పుట్టుకొచ్చింది. ఏ ఆదర్శంకోసమైనా సరే రాజ్యాన్ని వదిలిపెట్టటం నా కసంభవ మని తేల్చుకున్నాను. రాజ్యం నాకు ఆత్మార్పణ కావటంలో ఉన్న గొప్పతనం నాకు అకస్మాత్తుగా అర్థమయినట్టయింది. నాలో కృతజ్ఞత మొలకెత్తింది.

రెక్కలు కట్టుకుని వచ్చివాడల్లే నేను ఇంటో వచ్చి వాలేటప్పటికి రాజ్యం సావిట్లో మంచం వేసుకుని పడుకుని ఉంది. దాని స్వరూపం చూడగానే నాకు కళ్లు తిరిగిపోయినై. ఆనాడు ఆ కుర్రవాడి మొహాన ఏ మృత్యుదేవత గోచరించిందో ఆ మృత్యుదేవత ఈనాడు రాజ్యం మొహాన తాండవిస్తున్నది.

"రాజ్యం!" అన్నాను. వణుకుతున్న గొంతుతో. మోకాళ్లు పట్టు తప్పిపోతున్నై.

"పిల్లా తల్లీ కులాసాగా ఉన్నారా?" అన్నది రాజ్యం హీనస్వరంతో.

"ఏమిటి ఇట్లా ఉన్నావు? నీ కేమయింది? ఎన్నాళ్లనించి? నీకెవరు తోడుగా ఉన్నారు. చెప్పు రాజ్యం!" అన్నాను.

"క్షయ! సందేహం లేదు. చాలా ప్రమాదకరమైనదని పట్నంలో వైద్యులు చెప్పారుట. ఉత్తరం రాశా డతను. పాపం, జీవచ్ఛవం!"

"నీకు? నీకూ అదే? ఇంతకాలం దాగిఉండి ఇప్పుడు బయటపడ్డదా?"

"లేదు. అత నిక్కడికి వచ్చినప్పుడు—"

"ఏం చేశావు? మీరు ఒక్క నిమిషంకంటె మాట్లాడినట్లు లేదే?"

రాజ్యం మొహం పక్కకు తిప్పుకుని, "ముద్దు పెట్టుకున్నాను!" అన్నది, పొడిదగ్గు దగ్గుతూ.

నా అవస్థ వర్ణనాతీతం. ఆక్షణంలో నాప్రపంచమంతా—సంప్రదాయసిద్ధంగానూ చదువుతోను నాకు సంక్రమించిన సంస్కారమూ, నావిశ్వాసాలూ, నేను గుర్తించిన విలవలూ—ఒక్కసారిగా తారుమారయిన ట్టయింది.

నా నోటివెంట మాటల ప్రవాహం బయలు దేరింది. నాకంటి వెంట నీటిప్రవాహం కూడానూ. ఏమి మాట్లాడానో ఎట్లామాట్లాడానో తెలియదు. దాని తాత్పర్యం ఏమంటే—నేను రాజ్యాన్ని విడిచి బతక లేను, నేను ఎనిమిదోఏట దాన్ని చూసినప్పటినించీ దాన్ని ప్రేమిస్తూనే ఉన్నాను. నేను గుర్తించలేదు కాని అది మర్రిచెట్టల్లే దినదినప్రవర్ధమానమై నా జీవితాకాశాన్ని కప్పేస్తూ వస్తున్నది. నేను జ్ఞాపకం తెచ్చుకోగలిగితే నేను రాజ్యంతో అన్న ప్రతిమాటా, దాన్నిగురించి చేసిన ప్రతి చిన్న ఆలోచనా ఆపరిణామంలో సోపానాలే! నాకు నోటికివచ్చిన భాషలో రాజ్యాన్ని క్షమాపణవేడాను.

ఇప్పటికైనా మించిపోయింది లేదు. దేశమంతటా తిప్పి ఎంతడబ్బయినా ఖర్చుచేసి రాజ్యానికి వ్యాధినయం చేస్తానన్నాను. రాజ్యం తన కే వైద్యమూ అవసరం లేదన్నది పరుషంగా.

"ఎందుకు నేను బతకటం? నాకు బతకాలని లేదు. నాఒంట్లో ప్రాణం ఉండగా నే నే వైద్యానికీ ఒప్పుకోను. కావలిస్తే నాశవానికి చికిత్స చేయించు" అన్నది రాజ్యం.

"ఇంతపని ఎందుకు చేశావు, రాజ్యం? ఆ అబ్బాయి నిన్ను జాగ్రత్తగా ఉండమని రావటమేమిటి? నువ్వతన్ని ముద్దుపెట్టుకోవట మేమిటి? ఎందుకు చేశావాపని?"

"కృతజ్ఞతకొద్దీ! అటువంటి దేమీ నీ కర్థం కాదా?" అన్నది రాజ్యం బలహీనంగా నవ్వుతూ.

నాకళ్లకు రెండంగుళాలదూరంలో మెరుపు మెరిసినట్టయింది. అవును నా కర్థమయింది—మానవత్వం! నేను చప్పున రాజ్యంపడుకున్న మంచం పక్క మోకరించి దానిమొహం నావైపుకు తిప్పుకుని వాడిపోయిన దానిమూతి దీర్ఘంగా ముద్దుపెట్టుకున్నాను.

"కృతజ్ఞతకొద్దీ! తెలిసిందా? కృతజ్ఞతకొద్దీ! నేనుకూడా కృశించి నీమాదిరిగా అయేవరకూ ఇట్లాగే ముద్దుపెట్టుకుంటాను. ఇహమూ పరమూ కూడానూ! నీ పెదిమలు ఎప్పటంత తియ్యగానూ ఉన్నై! నాకేమీ తేడా కనిపించటం లేదు!"

రాజ్యం మెరిసే కళ్లతో నన్నొక్కక్షణం చూసి నామొహం గట్టిగా తన మొహాని కదుముకుని, "భోజనం తెప్పించు, మాయయ్యా! లేచి వంటచేసే ఓపిక లేదు!" అన్నది. దానిమొహాన తాండవించిన మృత్యుదేవత ఏమయింది? దాని గొంతులోకి అంత జీవం ఎట్లా వచ్చింది? ఆ పాడిద గ్గేమయింది?

నాఆశ్చర్యానికి రాజ్యం సమాధానం చెప్పింది.

"నే నా అబ్బాయిని ముద్దుపెట్టుకోలేదు. ప్రాణం పోయినా పెట్టుకుని ఉండను. రెండు మూడు రోజులనించి కటికలంఖణాలు చేస్తున్నాను...ఉండు! అసలు దుర్వార్త అట్టే ఉంది. నువ్వు నాకు అబ్బాయిని కని ఇవ్వలేకపోయినావు. నే నిస్తే పుచ్చుకుంటావా?" అన్నది రాజ్యం.